

Handrij w dojutrownej turbulency

Powědančko (IV) z pjera Piwarca

Přispomnjenje za režiju fantazije čitaceho: „Što budu ludžo prajić?“ ani Handrija ani Ronnyja wulce njezajimuje. Ale hač budžetaj twarskaj džělačerjej, kolegaj a mjeztym najlěpšej přećelej, na zhromadnym starym statoku dobry team kaž na róstach twarnišćow, hišće nchtó njewě. A potom su tamle hišće Hanka, Kathrin, Judith, Mohamed a Nadin.

Tule je štwórta epizoda, kotraž so přewažnje w póstnym času wotměwa. Tohodla Handrija nimale bjez piwa a palenca dožiwjamy. Hewak je dosć a nadosć turbulencow, doniž Handrij zaso křižerski měř njenamaka.

— předhra —

Handrij do běrowa serbskeje institucije w měsće zastupi. „Chwaleń Jězus Chryst!“ „Dobry dzeń. Je rjenje, zo sće přišo!“, praji přecelny sobudžětačer w srěních lětach a Handrijej městno za blidom poskići. Hósć so sydnje a tyzku cigaretkow ze zaka čehnje, so za popjelnikom rozhladuju. Hosćićel čolo zmoršći a z wobžarowacym podzynkom zapřimnje: „Pola nas směće nažel jenož wonka na dworje kurić.“ Handrij hlada z woknom won do lijeńcy: „Nó derje, to jowle wšak dołho trać njebudže.“

„Nó haj“, sympatiski muž wotmołwi, „nam dže wo wobchadženje ludźi ze starymi a nowymi konfliktami: mjez Němcami a Serbami a mjez domoródnymi a připućowarjami.“ – „Ja žane problemy z Němcami nimam, a z tymi, eh ...“ – „Ludźimi z migraciskim pozadkom ...“ – „?“ – „Na přikład z čekancami.“ – „Tež nic.“ Rozmołwny partner spyta na hinašim puću k temje přińc: „Hdyž na problemy swojeju staršeju z wobswětom myslíte ...“ – „Moja mać měješe wušparanja, dokelž njeje na młodžinsku swjećbu šla. A wučer, kiž bě jej dla toho na čuwy šo!, pak bě serbski.“

„A kajke běše to we Wašim žiwjenju, hdyž na najwjetše problemy myslíte?“ – „Zo sym prjedy ze šle šo!. To so maćeri lubiło njeje. Ale wona je tež serbska.“ Hosćićel přemysluje, hač by so wón tola radšo přeciwo regulam domu přešo! a hosćej kurjenje dowolił. Snadž by tón Handrij pod wliwom nikotina někak sobu hrał. Ale wón po dalšim puću kroči: „Wy sće tola ryzy serbski a tolerantny, a z tym sće zawěsće dosć a nadosć wušparanja mě!.“

„Tolerantny njejsym. Lěham kóždu nóc při samsnej žonje a mam za prawe, zo wona k druhemu njeńdže.“ – „Njeměnju to seksualnje, ale towaršnostnje. Na přikład, hdyž bychu Was tući čornje zakukleni pacholjo nadběhowali, dokelž serbsce rěčíte ...“ – „Bych jim orntlich do klamy dał.“ Hosćićel namocy napřečo tolerantny być njecha, ale nochce so tež hosćej intolerantny jewić: „Mam drje zrozumjenje za Wašu wotmołwu, ale rozrisanje to najskerje było njeby.“

Dokelž Handrij ničo wjac njepraji, rešeršowacy muž swoju wědu wo Handrijowym priwatnym žiwjenju mobilizuje: „Bydliće tola ze zažranym Němcom pod jednej třěchu a maće nazhonjenja z čekancami.“ – „Měniće Ronnyja a wšelakich Mohamedow? Wy Ronnyja njeznajeće, a mojeju Mohamedow najskerje tež nic. Ronny je Ronny, a Mohamed je Mohamed.“

Hosćiciel kapituluje. Jemu do mysłow přińdže, zo so dotal hišće ženje z wjesnym twarskim pomocnikom bjez kónčneho wuswědčenja šule rozmołwjał njeje. Džiwa so, kak je tuta wědomostna Hanka z tajkim typom hižo dobry lětdžesatk wutrača. Pak je tón dospołnje hlupy abo ma jemu njezrozumliwu žiwjensku filozofiju, kotruž přerězny wědomostnik njezapřimnje. To em druhdy tak jo.

„Jara so Wam dżakuju, knježe Cyžo, zo sće na moje prašenja sćerpliwe poskał. Ale kaž wupada, nimamoj zhromadny zakład, zo bychmoj za wotmołwami pytałoj.“ Handrij sobuželnje na mjeztym zadwělowanje skutkowaceho hosćicela hlada: „Bych ći wšelake powědać móhł, wězo nic jowle, ale w korčmje, hdžež maja piwo, palenc a popjelnik. Njewěm, hač so to wšo do twojeje temy hodži. Ale jeli by potom mjenje zrudny wupadał hač nětk, bych so wjeselił.“

A tam staj potom tola hišće bjesadowałoj. Bjez tajenja je Handrij jemu wšo na pask powědał. Wosrjedź nocy staj do bydlenčka rešeršowaceho muža čampałoj, hdžež Handrij na konopeju přenocowa. Na wšěm wina bě Hanka, kotraž bě mužej tip dała, zo móhł za swoje woprašowanje z Handrijom rěčeć. Tuž je so tež bjez poroka z tym wotnamakała, zo je jeje syry luby přez nóc w měsće wostał. A Ronny měješe jeho rano napoť sedmich z awtom wotewzac, wšako měješe Handrij hišće přewjele alkohola w kreji.

Dżakowny rešeršowacy muž je tydzeń pozdžišo wotpisk ze zjimanjom Handrijoweho powědanja Hance póstał a so jeje prašał, što z toho smě wužiwać. Jeje wotmołwa: Ničo z toho njewozjewić! Ale jej samej so tajny dokument džen a bóle lubješe. Tohodla je jón Piwarcej, přećelej domu, do rukow stłóčiła: „Sćiń z toho literarny tekst. Potom budu sej ludžo myslić, zo to tak a tak wěrnó njeje. Jenož ja wěm, zo mój Handrij nježji.“ A tak so sta.

— nowy spočatk na starym statoku —

Štyristronski statok Kathrinineho njeboh wuja bohužel tajki njeje, kajkiž bě sej jón w pomjatkju wumolowała. Tam, hdžež bě sej jako džećo z města we wulkej, njewobmjezowanej swobodže wjesneje idylki hrajkala, nětko jako doroscena rozpadanki na třoch stronach statoka zaznawa. Jeničce na jednym boku móžeš bydlić – ale w niskich stwičkach. W přizemju kuchnja a kupjel, na přenim poschodže komorce, pod třechu wjetši rum z nakósnymi sćěnami.

Najebać to staj Handrij a Hanka swój mobilny minidomčk za dobry fenk předaloj, kiž móžetaj nětk za investicije do noweho domicila wužiwać. A šwarny kredit banki ani wonaj ani Ronny a Kathrin dóstałoj njebyštaj. To jeničke, štož w statoku funguje, su stare kachle, za kotrež je hromada drjewa w kólni na dołhi čas wulka dosć. Tak je kwartet scotter pjeclětnej Judith, džowku Ronnyja a Kathrin, tu spočatk małego rózka začahnył. Swójbička Ronnyja na přenjej, Handrij a Hanka na druhej etaži, deleka pak wšitcy hromadže kokaja.

Hancyna młódša sotra Marja reagowaše zamotana: „Što to zaso budže? Cyle wothladajo wot toho, zo wój serbskaj horliwcaj dobrowólnje z Němcom pod jednej třechu bydlitaj, kiž ani njewě, hač je prawicar abo nic. Wój krótko do swojeho kwasa z druhim porikom do WG čehnjetaj – planujetaj wěsće mandželski štyriróžk?“ Hanka je dawno spodźiwnej spirali wzajomneho wumjetowanja w tajkich situacijach wotwukła a cool wotmołwi: „Za tón model so wjetšina namakała njeje, to by mužomaj přenapinace bylo. A štož Ronnyja nastupa: Tón je dušny kadla, a nimo toho ma Handrij jeho w horšći. A jeli tola nic: Bjez rizika njeje postupa w žiwjenju!“

Miłego wjedra dla ma Handrij tež wosrjedź zymy na twarnišću džěła dosć, samo nadhodžiny. A ma přidatnu motiwaciju: wot januara wyšu mzdu. Po swjatoku hdys a hdys knjezej Serbinej jako domownik we wokolinje planowaneje płuwaceje wjeski we Łužiskej jězorinje služi. Hanka je nimo swojich wědomostnych projektow w Budyšinje a Lipsku druhi job přiwzała – jako wučerka na nowej serbskej rěčneju šuli, kotruž tuchwilu natwarjeja.

Pjenježnje je so jeju položenje naraz tak polěpšiło, zo móžeše Handrij za sebje a swoju lubu poměrnje nowy Porše kupić a swój stary doćepowak bjez wudawkow za nowy TŮV na Mohameda wotbyć. Jeho mać so njemóžeše dodžiwać: Njewukubłany džělačer w awće, kotrež sej ani jeje šef dowolić njemóže. „Maći, to je kaž wšo, štož činiš, prašenje priorítow.“ Tute krasne słowo je sej wot Hanki wotposkał.

Za tym tčeše, štož maćeri njepraji: Wikowar z trjebanymi awtami je jemu pod hesłom „mój so tola znajemoj, wěm, zo sy spuščomny“ drohotne smalace awto za lěta trajace wotpłaćowanje po ratach přewostajił. Žadyn kompjuterski program bankow za přepruwowanje bonity njeby tutón handl sobu činił, dokelž dyrbi Handrij scotter zawěšćernju a dawkami wjac hač połoju netto-mzdy za wosobny sportowski wóz dać. To pak je

jemu wšojedne, wšako podruž njeplaćitaj a hdyž mataj swobodne a slónčko swěći, ležitaj při jězorje. A hdyž za to njeje ćopło dosć, so z přećelemi na grilowanje, bičwolejbul abo bóhwěšto zetkawataj. Za rjanu zhromadnosć a towaršliwosć wjele fenkow njetrjebaš.

Rano w šesćich džetaj Ronny a Handrij kóždy wšedny dzeń do kupjele, kaž staj to wot žiwjenja na montaži zwučenaj; po nimaj so Kathrin z Judith tam na dzeń hotuje, a naposledk je Hanka na rjedže. Jeli budže raz napřećiwny bok, hdžež stej dotal kólnja a bróžen, na domske wutwarjeny, změja wjac ruma. Za sydom mėsacow měło tak daleko być, potom woćakuje samodruha Kathrin swoje druge džěco. Tohodla Handrij a Ronny nimale kóždu sobotu na rozpadowacym statoku paslitaj.

— přizjewjenje w pěstowarni —

Přizjewjenje Ronnyjoweje džowki we Witaj-pěstowarni je wězo Handrij přewzał. Šibały Handrij je sčasom wopodstatnjenje za to wupjekł: Wój wšak njestaj ženjenaj, a pola nas njeje z wašnjom, zo so nježenjenaj staršej ze swojim njemandželskim džěscóm na oficialnym terminje prezentujetaj. Kathrin je takrjec samostejaca mać, a ja jako wuj sobu póńdu. – To je kaž w srjedźowěku, Ronny mjenješe, ale poprawom tak a tak lóšt njeměješe, z někajkimi cuzymi wjesnymi pěstowarkami jednać. Tuž bě Handrij na kóncu samo džakowny, zo jemu tónle termin zalutowa.

Handrij wšak wědžeše, zo by Ronny na přizjewjenskej rozmołwje w pěstowarni jenož kał powědał, kaž „aber nicht zu viel sorbisch, sonst versteht das Kind mich nicht mehr!“ Kathrin pak ma serbskeho džěda a so hižo na to wjeseli, zo budže wnučka z nim bórže přenje sady serbsce bjesadować. Ale tež rodžena měšćanka Kathrin bě wolóžena, zo ju Handrij při zastupje džowki do wjesneje pěstowarnje podpěruje. – Wěš, Kathrin, njeje lochko, hnydom městno dóstać, ale ja to zrjaduju, jej Handrij wěšćeše.

Z wjednicu pěstowarnje je za Judićineho wuja so wudawacy Handrij dorěčał, zo ma holčka, kotraž je dotal zwonka Łužicy bydliła, nětk w polłěce do zastupa do šule tak wjele kaž móžno nachwatać, zo by so z njej porjadnje serbsce rozmołwjeć móhl. A holčka perfektnje sobu hraješe a so prašeše: „Onkel Handrij, was hat die Tante gesagt?“

A Judith na Handriju wisa, dokelž „wuj“ jej wonka w přirodže přeco zajimawe wěcki wo wódnym mužu w rěčce, kuzlarju Krabaće, bładničkach w bahnje a připołdnicy na polu powěda. A wšě tute postawy z Handrijowych powědančkow, kotrež su hłowu holcy wobsydliili, rěča wonu magisku rěč. Chceš-li jich potajnstwo dodnić, dyrbiš jich słowa zrozumić. A sam sady prajić móc, kotrež pluskotaja kaž rěčka w lěsu.

— konflikt w kupjeli —

Wuskohrudžny Ronny dyrbi porno Handrijeje w najnišej rumnosći, w kupjeli, hłowu tuleć. Na desce nad wumywadłom běži rańše wusyłanje w małym telewizorje, kiž bledži wo najnowšich katastrofach na swěće. Mjeztym so Ronny do wanje stupi, zo by so wudušował. Handrij sedži na nuzniku, kuri a na whatsapp nowinki checkuje. Ronny dyrbi přeco do čapawki hić, zo by so dušować móhl. Při tym z woknom do ćmoweje krajiny hlada, z jednej ruku sej hadžicu nad hłowu dđeržo a z druhej ruku mydlenki gel na so mazajo.

Skónčnje k Handrijeje so wobroćiwši, kotryž nětko schileny před wumywadłom steji, zo by swoje přitrihanje třidnjowskeje brody w špihelu kedźbliwje pruwowac móhl, winowatosće nawječora zrěči. – Dyrbimoj džens po swjatoku w bróžni dale džělać, wšako smój hižo trochu w zastatku, Ronny měni. – Ty tla wěš, zo mam džens wječor swoje kokanje z kumplemi w sawnje. Ale móžeš radlubje hižo sam dale činić, smój tola přichodne kročele hižo dorěčaloj, Handrij praji, z polnej koncentraciju swoje kosmy wokoło brody kontrolujo.

„Bin ich hier dein deutscher Sam?“, z Ronnyjoweho erta wujědže, a k tomu: Samo sobotu mi druhdy samomu robočić daš, hdyž so tebi radšo kumplej při swinorězanju pomhać chce. A po swjatoku je cí žłokanje něhdže druhdže wažniše hač naš zhromadny projekt tu na statoku. – Handrij nožički a britwičku na kromu wumywadła kładže a Ronnyjowemu rozhorženemu wobliču w špihelu šibale praji: „Vergiss nicht, ich bin dein sorbischer Kanacke, der komische Bräuche hat.“ Na přikład zhromadnosć pěstować, Handrij wujasnjujo přispomni.

„Und ich gehör da wohl nicht dazu?“ Ja sym sej myslil, tak Ronny, zo smy tu tajke něšto kaž swójba. Mój nan měješe prjedy tajke hrónčko: „Privat

geht vor Katastrophe.“ Čłowjek ma so tola najprjedy wo swoje doma starać, prjedy hač cyłemu swětej na pomoc lazy, tak Ronny dale rěči. Je tak rozbudžený, zo zabudže, honač wodowoda zawjertnyć a woda ćeče dale z duše w jeho ruce.

Handrij so nochce rano běrtlk na sydom w kupjeli zasadnu diskusiju wjesć: Jenož připódla, Ronnyjo, džens wječor njebudžemy pić, wšako je póstny čas. Ale naše měsačne zetkanje njewupadnje! Handrij so radšo aktualnemu nadawkej wěnuje: Směm so nětk prošu tež raz dušować?

So wě, zo směš – prošu jara, Ronny wotmołwi a so njejapcy z dušu na Handrija měri. Tón na wokomik bóle zadžiwany hač rozmjerzany na cychnowaceho Ronnyja hlada a potom w swojich přemokanych módrych spódnich drastach z kupjele wuskoči – do kuchnje. Něšto sekundow pozdžišo je Handrij zaso w kupjeli a bosa we luži před wanju steji, podołhojtu tyzu z bělej hlóžčku w prawej ruce dđeržo, kotruž ze wšej mocu třase. Ronny je runje wodu zawjertnył a za trěnjom saha, jako Handrij hlóžčku tyzu wottorhnje.

„Ey, Alter, was geht denn jetzt ab?“, so Ronny praša, njejapcy bóle wćipny hač pochurny, přewulke je jeho překwapjenje. Město wotmołwy Handrij do kolen dže, so z tyzu horje na we wani stejaceho Ronnyja měri a na kneflk při trysce na kóncu tyzy tlóči. Tołste mróčeje pryskaceje biteje smjetany so na Ronnyja waleja, a hdyž je tyza prózdna, je wón dospołnje ze slódkej bělej worštu namydleny. Bohužel pak je tež poł kupjele běte, bita smjetana špihel, wobrazowku telewizora, škleńcy woknow a wohnjacy desku pokrywa.

„Irgendwie geil!“ Ronny so ze směchom puka a počnje sej ruce wotlizować. „O.k., wir sind quitt, Alter. Heute Abend haste frei, aber Samstag malochste wieder mit mir in der Hütte hier!“ Prjedy hač móže Handrij wotmołwić, zaslyši zahority wukřik džěsća: Judith steji pola maćerje Kathrin za ručku na proze kupjele. Jeje mama pak so wočiwdidnje za scenarij zahorić njemóže.

„Bin ich hier im Dschungelcamp gelandet, oder was?!“ Handrij ma, kaž přeco w tajkich situacijach dobru ideju: Ja budu z holčku w kuchni snědać, a ty móžeš mjeztym swojeho muža wotlizać, to budže tebi a jemu wjeselo a ty změješ pon kalorije za cyły tydžeń intus. Ale Kathrin nažel měni, zo ma lěpšu ideju: Ně pak, ja budu z Judith snědać, mjeztym zo wój mužej kupjel porjadnje wurjedžitaj, to wšak je dawno hižo trjeba!

— sobotu při wobjedže —

Ronny wulki hornca na blido staji a wšěm spagetije wudžěla. Mjeztym so Handrij a Hanka pokřižujetaj. Kathrin dele na blido hlada, Judith Handrija a Hanku wobkedžbuje a jeju „Wótče, z twojej’ ruki mamy, štož tu z jědžu wužiwamy. Žohnuj dary a tež nas, Jězu, naše duše pas ...“ dočaka. Potom wjesele wótře „hamjeń!“ woła a so nětk tež sobu pokřižuje.

„Njeh wam zesłodži“, Handrij serbsce praji a Judith jemu serbsce wotmołwi: „Tebi tež!“

Ronny so sydnje a z posměwkom Handrijej mjezwoči hlada: „Betet ihr eigentlich auch vorm Geschlechtsakt?“ Kathrin na Ronnyja hlada, jako by jeho plistować chcyła. Po tym zo je Judith tři króc wurěkowanje tutoho zajimaweho noweho słowa z erta nana wuspytała, štož naladu maćerje dale pohubjeńšowaše, Hanka praji: Tak daloko hišće njeje, zo bychmoj Boha wo pomoc skrućenja prosyc dyrbjałoj. Ronny so wošćera, Kathrin so wo smějkotanje prócuje, Judith hlada kaž prašak a Handrijej Hancyne přispomnjenje předaloko dže, tohodla za druhim wupućom z temy pyta: We wosadniku k tomu žana modlitwa njesteji.

To bohužel samo Kathrin pohnu, so sobu do łoskoćiweje temy podać: To pak mje džiwa, dokelž je ta wěcka tola we waju nabožinjne smjerćwažna, měnju, waša Marja je samo jako knježna džěčo dóstała, to tla bjez modlenja najskerje njefunguje. – Kał, tak Ronny ľahodne interkulturelne sonděrowanje njediplomatisce přetorhnje: Jězus bě njemandželske džěčo, a Józef běše najskerje impotentny, ale je džěčo drugeho jako swoje připóznał. Tajke něšto džzensniši džeń tola tež maš!

To pak direktnje na Ronnyja hladacu Kathrin k dodawkej pozbudži: Kaž budžeš sam najľepje wědžeć, někotryžkuli muž džzensniši džeń wjele dlěje trjeba, zo by to připóznał, štož je sam spłodził! Njedžiwajo jeje šibateho posměwka je wbohi Ronny někak zastróžen: „Sorry, war wohl doch ’n Scheißthema, wir können ja aufhören, wenn Handrij uns verrät, wie die Nummer mit der Jungfrau-Mutter geht.“

Handrij bjezlóštnje w svojich spagetijach škara. Jeho mozam w póstnym času piwo pobrachuje, kotrež jemu napřećo sedžacy Ronny z demonstratiwnym srěbanjom poľny spokojenja do so srěba. – To em tak jo,

to njemóžeš rozumić, Ronnyjo. – Ty ze mnu kaž twoja mać rěčiš, njejsym hłupe džěco, Handrijo. – Tón pak dale argumentuje: Přirunujo z Bohom smy kaž mrowje. Hromadže džělamy a swoje mrowišco twarimy, ale kak je lěs wokoło mrowišća nastał, měnju swětnišco, to zapřimnyć njemóžemy. – Z tym Ronny spokojim njeje: To je wšo pobožny kał, mój luby kolega, přirodospytnicy dawno wědža, zo je to wšo wuskutk prawubucha.

„Jězusmarja, nó a?“, Hanka svojeho Handrija z dalšeho disputa z njewěriwym přecelom wuswobodži: A twoji mudri přirodowědnicy móža tebi zawěsće rozswětlić, zwotkel ta cyła maćizna přińdže, bjez kotrejež teoretiski prawubuch praktisce njeby startować móhl. – Ronny wostawa njepowalny: Materija eksistuje. To em tak jo. – Pon tebi něšto faluje, Handrij triumfuje: Přetož Bóh je jenički, kiž móže z ničeho něšto činić. A tohodla móže wón tež wobstarać, zo so knježna z maćerju stanje.

Nikomu z dorosćenych so nětk dale wo tym powědać nochce, ale wosrjedz mjelčenja zasłyša Judićiny cuni hlós: „Und warum habt ihr keine Kinder?“ Handrij so zwonjenja smartfona nadžija, ale nchtó njezwoni. – Najskerje, dokelž četa Hanka hižo knježna njeje, potajkim Bóh hižo ničo činić njemóže, so Ronny wošćěra. Kathrin so za njeho hańbuje. Handrij je k připrawje za espresso čeknył a za wšěch dorosćenych kofej po jědži přihotuje. Hanka na Ronnyja hlada, jako by so jeho prašec chcyła: Maš hišće dalšu ideju?

A Ronny ju ma: Zwabimy baćona na statok a potom budžemy widžeć, kotru žonu kusnje. – Mje na žadyn pad, Kathrin wuwola. Z tym, štož nětk wočakuju, mam dosć! – Nětk je Handrij na rjedže: Wupij swoje espresso, bratře, prjedy hač će něšto na wopačnym blečku kusnje, zo dyrbiš Boha wo pomoc wołać, zo by Kathrin z tobu hišće spokojom była! Handrij so wošćěra a doda, Ronnyjej na ramjo klepajo: Čěr so ze mnu won na twarnišco w bróžni, tam mamoj džěła dosć!

— přestawka w synje —

W poslednim kućiku na synowej łubi so Ronny, z druhej blešu piwa w ruce, wotputanje do wšěch směrow načahuje, jako so jemu Handrij, z kurjenja na dworje so wróćiwši, přidruži. Póstneho časa dla pije bionadu. – Tu by so derje z holčku ležało, Handrijo! Ty jako wjesny hólcc tola zawěsće praktisce wěš, što měnju ... – Sprawdu prajene, hač mi wěriš abo nic, ja njejsym

ženje z holčku w synje lěhał, Handrij wotmołwi. – Ey, to tla móžno njeje! Myslach sej, zo so to ze serbskimi holcami tak čini, w bróžni, zo njebychu jich pobožni starši ničo sobu dóstali!

Njejsym wědźał, zo so ze Serbowkami tak wuznaješ, Ronnyjo! – Sym sej to jenož tak hromadu zrymował. Pon však njetrjebam zawistny być, wšako tež ja seks na synje dotal nažel njemějach. – Handrij jemu přeradží: Ja či něšto praju: Moje přenje lubki běchu Němki z města. – Ey, to je skandal, to su poprawom moje byli! Njeje we wsy rjanych holčkow dosć?, so Ronny praša – Haj však, ale to bě mi překomplikowane, wšojedne hač w bróžni abo druhdze. Z tymi němskimi móžeše lochšo k wěcy přińć. Ale tebje w Kamjencu widźał njejsym, myslu sej, zo bě twój rewěr w Budyšinje. – Wězo, Ronny praji, ale tak zahe kaž ty njejsym započal, běch tróšku spłóšiwy. – Ach tak, ale swoju bojazliwosć mjeztym dosć derje chowaš, Handrij šibale přispomni. Smějetaj so.

Porno Handrijeje, kiž sej tuchwilu jeničce wo izolowanju třěchi, na kotrejž džělataj, hlóžčku łama, ma Ronny swój kompletny koncept za přichod hižo we hłowje: bydlensku z konopejowym rózkom, scěnu z kamorow („soviel Spießer will ich sein!“), kuchnju ze stajanymi kachlemi, jědźernju, spansku, stwě za džěsći a po móžnosći hišće stwičku za hosći, zo njebychu na konopeju nocować dyrbjeli. Prjedy so jemu wo tym wšěm ani dźało njeje. Ale hdyž maš na starym statoku připadnje telko ruma, chce sej Ronny tajke wulkomyslnje bydło za swoju swójbju tola popřeć.

— shisha-party a wjac ... —

Prěni ćopły dzeń lěta wabi młodu wobsadku stareho statoka na slónčny dwór. Džakowano najbóle skónčowanemu južnemu bokej móže nalětnje slónco na ryzy módrym njebjju plestrowany dwór a jón wobdawace murje porjadnje zatepic a škitany štyriróžk tak wohrěwać, jako by hižo léčo było. Judith sej na čumpjeli na zahrodze zwonka murjow ze susodźić džěćimi hrajka, tak zo maja dorosćeni swój měř.

Termometer při kuchinskim woknje hižo připołdnju w chłódku triadwaceći stopnjow pokazuje, na slóncu wosrjedz małego dwora, hdžež kwartet koka, přijomna horcota knježi. Popołdnju nad nimi tołsta mróćel slódcce wonjaceho kura wisa. Handrij a Ronny so na štwórte koło kurjenja shishy

hotujetaj. Po jabłukacym a wišnjacym tobaku staj runje hodžinku citronu inhalěrowałoj. Nětk je lakrica na rjedže. Handrij wěcywustojnje nowu tabletu wuhla zažehla.

Rjaneho wjedra dla staj sej džens swobodne wzałoj. Na twarnišću tu na statoku pak hakle po jutrach dale pónđže. Telko chwile dyrbi być. Sobotu do bołmončki je za Handrija poslednja składnosć wodychnyc. Jutry rěkaja za njeho, křižerja, wulke krasne napinanje. Dokelž je póst, wón tež džensa piwo njepije, tola dołhe slónčne posedženje z wodotrubku jeho tróšku wopoja. Ronny je mjeztym poł kašćika piwa do so zlał a hdys a hdys wjesele fifoli kaž ptačk.

Hanka džens póstny čas ignoruje a ma hižo blešu sekta intus. Samodruha Kathrin pije čaj a je, hladajo na lěto poľne nadžije, najlěpšeje nalady. Připadnje sedžitej žonje džensa, na přnim lětušim ćopłym dnju, runje tak kaž na poslednim loňšim ćopłym dnju we lužiskej jězorinje: w podobnymaj swětlymaj krótkimaj šaćikomaj, hłowu z dołhimi włosami – Hancyne su čorne a Kathrinine ćmowoblond – dozady ćisnjenu, noze přez křiž – a bjez přestaća čile bjesadujo so slónčitej. Jeju dołhe šwižne nohi su z perspektiwu druhého boka blidka kuzłorjany napohlad.

Jimaj napřečo za druhim bokom owalného drjewjaneho blidka sedžitaj šerokonohaće w krótkich jeansach a z nakrótko truhanymi włosami – ćmowymi pola Handrija a blond pola Ronnyja – młodaj mužej. Tež jeju napohlad na wony bajkojty wječor loni na pobrjoze planowaneje pluwaceje wjeski dopomina. Handrij swojim kosmam na hrudži zaso slónčne pruhi popřewa, Ronnyjowe hladke hornje ćelo tči kaž tehdom w módrej spódnjej košli. Jedyn rozdžěl pak je, kotryž kedžbliwe woči žonow wězo zaznawaja: Tón raz njejsu to zapróšene jeansy z džěła, ale plokane a nad kolenami tak wustojnje wottrihane, zo drje su tróšku trundlate, ale nic njerodne.

„Smój hlódněj“, Hanka woła. „Pon wězo hnydom skočimoj!“, Handrij wotmołwi a so pozběhnje. Jeho luba bě dušna dosć, zo čaka, doniž njejestaj tobak z lakricu wukuriłoj. Ronny prašawje na přećela hlada. „Grilować! Nó pój!“ Handrij jemu serbsce přiwoła, a Ronny – najebać pegel piwa (abo runje tohodla?) – wšo rozumi. Tež při grilowanju staj perfektny team, a hodžinu pozdžišo su štyrjo scotter Judith a šwitu susodžic džěci z wulkej hromadu najslódněšeho na różni pječeneho mjasu zastarani.

Potom džěci ze susodstwa woteńdu, Ronny hlada z Judith pěskowčika w telewiziji a ju do łóżka donjese. Žonje wonka, mjeztym do přikrywa zababjenej, dale pluskotatej. Handrij je so na ložo prasnŷl a kopańcu hlada, doniž njewusnje. Miły nalětni powětr lahodnje přez nachilene wokno wěje a spjaceho majka. Doniž to něhdy wječor pozdže Hanka njepřewozmje.

„Pój, hólče, zo njetrjebaš so před Ronnyjom hižo hańbować, dokaž njejsy ženje w synje ležał, to nětk nachwatamoj. Je nalěćo!“ – „Što? Po mojim měnjenju mamoj dobru matracu.“ – „Haj wšak, ale njebudž wostudły, ja ći wšo wodam, tole pak wodała njebych“, so wona smějkota a jemu pupk wokoši. „Derje, hdyž jenož na džensniši napohlad twojeju krasneju nohow myslu, sym hnydom k wšemu zwólniwy – ale nochcemoj sej spanski měch sobu wzac?“ – „Za čo, chcu z tobu w synje lěhać, spać móžemoj zaso na matracy. Pokaž mi puć do naju hněžka w synje, lubuško!“

Handrij stawa, přima swoju lubu wokoło bjedrow a z njej cyle ćicho po schodach dele stupa. Tam je wšo ćicho. Běžitaj překi přez dwór do bróžnje. Tam so po schodach a na kóncu po rěblu do zadnjeho hornjeho džěla pod třěchu podataj, a to cyły čas tak sćicha, jako byštaj so bojałoj, zo myški našeritaj. Skónčnje so kedźbliwje mjez walčkami syna w absolutnej ćmě namasataj, doniž jimaj měsačk přez wuhladko wony kućik njewuswětli. Handrij, kiž je porno Hance cyle stróžby, wostanje stejo a tomu zadžěwa, zo wona dale stupa.

Wosrjedź syna so kulojty běły blak z jenakimaj počomaj chětro stajnje horje a dele hiba. Z kupanja a kupjele je jemu tón džěl někak znaty. Kedźbliwje Hanku nětk tola něšto kročačkow dale ćehnje, zo by so zawěsćil. Potom swojej lubej do wucha šepa: „To je Ronnyjowa rić.“ W tutym wokomiku Ronny swoje hornje ćěło zběha, kotrež hišće w módrej spódnjej košli tći, a rytmus hibanja tutoho běleho blaka změni, kiž je wójmidło mjez módrej spódnjej košlu a dołhimi čornymi jeansami spody riće a hišće spěšnišo horje a dele dže. Wot Kathrin su ruce a noze spóznajomne, kiž hišće w drasće tčitej. Nětk z woběmaj rukomaj za tutym běłym blakom hraba ... Handrij a Hanka mataj dosć a so radšo tak ćicho zminjetaj, kaž staj přišłoj.

W kuchni so smějetaj. „Škoda, lubuško! Ale je tola někak jimace, zo smy sej tak podobni“, Hanka měni. Ale runje w tutym wokomiku na přěnim poschodže ropota, a potom hižo Judith schody dele dže, wótrě so hóršo:

„Njemóžu spinkać!“ A doda němsce: Hdže staj mama a papa? – „Wěš ty što“, jej wuj Handrij změrujo praji: „Běž nož chěť won na dwór a wóťře za lutkami woľaj. Budžeš widзец, zo ći wone mać a nanka bórze zaso přiwjedu.“

Maľka so wězo po Handrijowej radže ma a hižo ženje njezabudže, kak lutki pomhaja: Krótko po jeje woľanju so staršej na dworje zjewitaj. A Handrij a Hanka staj tež něšto přiwuknyľoj: Zo je druhdy pozdatna romantika prosće pospyt ćěkanja – a byrnjež před džěsćom, kotrež spać njemóže a kiž we wopačnym wokomiku za staršimaj woľa.

— „Wjerch ćěmnoty“ začehnje —

Po nyšporje so runje domoj wróćiwši Handrij na displayju smartfona poki w „tři telefonaty w njeřitomnosći“ wuhlada. Prjedy hać móže wróćo zwonić, so hižo zaso čisło pokazuje – to je socialna džělačerka Sara B. „Wodaj prošu, Handrijo, zo će njedzelu mylu. Twój Mohamed je mi radžiľ, na tebe zwonić. Dže wo jednoho z jeho přećelow, wo ‚Wjercha ćěmnoty‘, kaž so wony sewjeroafriski kadla sam mjenuje. Najskeerje sy wo nim hižo w nowinach čitaľ.“ „Nowiny nječitam. Hanka je hdys a hdys čita, hdyž ma raz chwile za to ...“

„Wšojedne. Wjerch ćěmnoty je minjenu nóc zaso wušparanja z druhimi młodostnymi a z policiju měľ, my sej hižo wjace rady z nim njewěmy. Wón dyrbi něšto dnjow z Budyšina přeč, won z tych konfliktow. A pola was w poslednim kućiku našeho kraja by derje schowany byľ a nadžijomnje skónčnje přestaľ na wopačne mysle přińć.“ – „Pola nas pak je wjele swěťla, njewěm, hać so to Wjerchej ćěmnoty lubi.“ – „Toho so hižo prašeć njebudu, nimo toho waš statok hižo widžimoj.“ Handrij hlada schody horje a ze stuženym hłosom woľa: „Ronnyjo!“ Tola ničo so njehiba. „Nó haj, Sara, našej sobuwobydlerjej drje hišće swój njedzelniši připoľdniši spink dokónčiloj nejstaj. Ale ja nam nětk najprjedy kofej zwarim.“

„Hanka, ta Sara z Budyšina nam afriskeho ćěkanca wjeze.“ – „Aha, pon maš zawěsće hižo ideju, hdže ma kadla w tutym domje kampěrować.“ – „Hoj, hdyž budže kofej hotowy.“ Při chěžinych durjach klinka. Młoda socialna džělačerka w tróšku alternatiwnym outfíće steji tam z doľhim suchim kadlu w čornej kožanej jace, jeansach samsneje barby a z čerwjnym

basecapom, kotrehož špodka je dozady wusměrjena, kaž je za młodźencow z tajkej špodkatej čapku z wašnjom.

„Dobry dzeń, ja sym Handrij.“ Wón Wjerchej čěmnoty ruku tyka. Tón tróšku njewěsće hlada. „Nicht deutsch sprechen?“ – „Nur im Notfall. Pójtaj nutř. Chcemy najprjedy kofej pić.“ – „O.k., ich heiße Mohamed.“ – „To sej hižo myslach“, Handrij praji, mjeno kaž pola nas Jurij abo Handrij. – Wšitcy so za blido sydaja. Handrij wšěm kofej naliwa.

Ronny a Kathrin so we wudwjernach jewitaj, hišće trochu zasparnaj. Handrij jimaj na dvě swobodnej městnje pokazuje. Kathrin přińdže nutř, Sarje a Wjerchej čěmnoty ruku da a so wobhoni: Aha, mamy wopyt? – Haj, Handrij praji, jako njeby nič bylo. Ronny da Sarje ze zdwołiwym, ale nic přecelnym wurazom mjezwoča ruku, Wjerchej čěmnoty nic. Potom so sydnye a pochurnje do swojeje šalki kofeja suta.

Sara ma powołansce zdaće wo komunikaciji a tuž rozmołwu sebjewědomje zahaji – po krótkim wotwažowanju, w kotrej rěči, němsce: Poprawom chcyš jeho přecelka Nadin tež sobu přijěć, ale jej je hakle 16, to bych z jeje staršimaj rěčeć dyrbjala. Nimo toho sym jemu prajiła, zo njesměmy hosćicelow přežadać. Štož kóšty zaměstnjenja nastupa, dóstanjeće wot krajnoradneho zarjada zarunanje za nuzowy kwartěr, myslach na maksimalnje pjeć dnjow, doniž njejsmy doskónčne rozrisanje namakali. Wón dyrbi najprjedy z konfliktow na naměstach města won ...

Ronny wužadacy na Handrija wudžera: To tla wěrnó njeje, Handrijo, zo tón kana ..., ja měnju kadla hač do wulkeho pjatka w našim domje wostanje?! Ja docyla njebych wědźať, hdže ... – Nó haj, w synje skerje nic, wšako je to za tebe rezerwowane. – Ronny so začerwjeni a Handrij dale rěči: Cyle jednorje, waju luba džowčička Judith, kiž při wamaj tak a tak ženje porjadnje spać njemóže, počehnje tych por dnjow k namaj horje, a w jeje stwě budže Wjerch čěmnoty, sorry, Mohamed, rezidować. – Judith, kotraž bě so po spanju skradžu přidružiła, hnydom juska: „Ja budu pola wuja Handrija spinkać!“

Ronny cyle perpleksnje hlada a so zhrabać njemóže, dokelž so to najhórše za njeho nětko hakle stawa – z erta jeho lubeje Kathrin: Nó haj, hdyž dyrbjach do Rüsselsheima čeknyć, je swójba mojeho bratra za mnje tež rum namakala, byrnjež ze mnu ličili njeběchu. A scyla nic z džěscom,

kotrež sym tam potom porodžiła. Sym pjeć lět wostała, a tu dže wo pjeć dnjow. Ja ničo přećiwo tomu nimam. Witaj ke nam! – Hanka bě tak a tak ze wšěm přezjedna, štož je sej Handrij w tutej naležnosći wumyslił, wšako so potom sama z tym zaběrać njetrjeba.

Zaso klinka. Dalši z Afriki?, so Ronny ze zlóstnym podzynkom praša. Tola před durjemi steja Pětr, na kotrehož ležownosći staj Handrij a Hanka lěta dołho w swojim mini-domčku bydliłoj a – Handrijowaj staršej! „Twój přećel Pětr je namaj namjetował, tebe z wopytom překwapić, zo bychmy raz hladali, kak so ći nětk wjedže!“ , nan Handrijej praji, a mać wudospołni: „A wězo wosebje tež Hance – a waju přećelam. Widžu, zo sće jara hospodliwi, kaž je w Serbach z wašnjom!“

— Ronny w křižojtym wohenju —

Nětk je Ronny stanył, dawa jim jako přeni ruku prajo: Ja sym Ronny Meier, to je moja slubjena Kathrin a to naju džowčička Judith. – Zo je Kathrin slubjena, wona sama dotal wědźała njeje, ale tute słowo z Ronnyjoweho erta jej wutrobu rozhrě. Po tym zo su so wšitcy předstajili a so zaso posydnili, Pětr, nawjedowacy přistajeny krajnoradneho zarjada, z pruwowacym wurazom na Ronnyja hlada: Waše mjezwočo někak znaju. Ronny so džiwa: Aha, ale ja njebych wědźał, zo so znajemoj.

Pětr: To nic, ale wěsće tola, kak to džensniši džen ze zaćišćemi wo druhich ludžoch běži, je wjele platformow, na přikład facebook. – Ronny zblědnje. – Pětr pokročuje: Jeli so njemylu, sće za čas přichada wjele čekancow „Rächer der Germanen“ był. Naši jurisća su Waše přinoški samo pruwować dali, ale njemóžemy cyły swět wobskorzić, bě hišće druhich hóršich. Nimo toho mi so zda hižo nimale lěto na tym polu aktiwny njejsće. – Nětk so přeni raz Wjerch čěmnoty słowa jima: „Er Nazi. Er gibt mir nicht Hand. Ich sehen ihn auf Kornmarkt.“ Ronny dale a stuleniši sedži, Kathrin drje hubu powoćini, ale ničo njewuroni.

Ćim bóle Handrij: Knježe Wjercho čěmnoty, sy mojeho najlěpšeho přećela před wšěmi ludźimi zranił. Pak so hnydom zamołwiš pak ći tak do frasy dam, zo móžeš sej pola Allaha por nowych zubow skazać. Nimo toho je knjez Meier jowle tež knjez domu a sobu postaja. – Wšitcy zastróžani na Handrija hladaja – nimo Ronnyja, w jeho woćomaj so ponižna džakownosć pokazuje.

Wjerch čěmnoty Handrijej kruće mjezwoči hladajo praji: „Wollt’ ich nich. Tschuldigung. Tut mi leid.“ Poprawom chcyš socialna džělačerka na zwučene wašnje wudyrjeny konflikt moderować, ale z dobrowólnym podwolnjom Wjercha čěmnoty bě wěcka wothóčkowana. Handrij Mohamedej na ramjo klepa a bratrowsce praji: Naš Jězus k tomu praji: Štóz je bjez winy, njech přeni kamjeń čisnje. Ale dajće nam skónčnje woměrje kofej pić, to tola porno swinjacemu mjasu nikomu zakazane njeje!

— policija so přeni raz zjewi —

Wjeselo z noweje přezjednosće ze staršimaj, kotraž sej mjeztym samo jeho lubu Hanku wažitaj a žiwjenje Handrija někak respektujetaj, njewostawa po wotchadže hosći njemylene. Wječor znowa klinka, Handrij wočini, a před nim stejitaj policistaj. Starši z njeju, službny wupokaz jemu pod nós dđeržo, praji: „Guten Abend, Polizei Bautzen. In dieses Anwesen wurde nach unseren Informationen Herr Mohamed A. verbracht. Wir haben noch einige Fragen zu verschiedenen Vorkommnissen.“

„Ver-was-bracht? Auf Deutsch wird das nichts. Haj, tón je jow. Chceće z nim rěčeć?“, so Handrij přěcelnje praša. „Mit uns müssen Sie schon Deutsch sprechen“, starši policist z hamtskim wurazom w mjezwoču wotmołwi. „Sie sind Polizei, also Behörde, ich bin Handrij, also Sorbe. Mit Behörde darf Sorbe sorbisch reden, und das will ich auch.“ Nětko młódsi policist tróšku přěcelnišo hač stary zasahuje: „Wir wollen ja nur wissen, ob Herr A. sich hier aufhält und zur Aufklärung von Sachverhalten beitragen kann.“

Handrij njepowalnje, nětk z trochu šibałym wurazom wobliča, kotryž pak smjerčhutnaj policistaj najskeerje sobu dóstałoj njejtaj, wobkruća: „Kaž prajene, wón tu je. Snadž je zwólniwy, z Wamaj rěčeć. Bych so jeho prašec móhl.“ – „Kannste nyscht machen“, měni młódsi polist na staršeho hladajo, „steht so im sächsischen Sorbengesetz. Da musste eben in der Zentrale nach einem sorbischsprachigen Kollegen im Dienst fragen.“

Starši policist telefonuje, mjeztym je so wćipny Ronny pódla Handrija zjewił, kotrehož přitomnosť w policistomaj nowu nadžiju budži. Handrij pak so nadžija, zo Ronny hišće na wšo pozabył njeje, štož běše jemu njedawno we wječornym krótkokursu za dialog z wulkim serbskim inwestorom při jězorje sposrědkował. „Ich weiß nicht, ob Sie auch zu diesem Anwesen

gehören“, mlódsi policist započnje, ale Ronny, Handrijowe znamjo z porstom prawje interpretuju, policista hnydom přetorhnje: „Ničo njewěm.“

Starši policist dale telefonuje: Tu drje dalši mlódy muž je, tón pak z nami bohužel tež němsce rěčec nochce. A po wotmołwje někajkeho kolegi, z kotrymž rěči: Derje, hdyž serbski kolega tuchwilu službu nima, njetrjebamoj so tu dlěje zdžeržować. Potom so zaso zminjemoj. – Zdwórliwje, ale hižo nic přecelnje so rozžohnujetaj. Handrij a Ronny sej cigaretku zažehlitaj a mjelčicy kuritaj.

Ronny zadwělowanje na Handrija hlada: Sym wam jenož břemjo. Mje dla dyrbiš so před cylej swójbu hańbować. A samo Kathrin so mi nětk připołdnicuje, što sym tehdom z kim z tych prawicarjow činić měł, a jeje pradžěd bě w Hitlerskim času jako socialdemokrat čerpjeł. Wona tola njemóže z nacijom we ložu ležeć, pradžěd by so w rowje wobročil! Snadž najprjedy raz wučahnu, zo byšće swój měř měli, wosebje Kathrin, doniž njeje porodžiła. Bych hdys a hdys na wopyt přišoł.

Handrij kónčk cigaretki w popjelniku před chěžinymi durjemi wutłóči. Njemóže hinak, hač Ronnya kruće wobjeć, so ze swojim licom jeho mjezwoča dótknyć a jemu hoły nop pomajkać. Ronny sćicha pišći a so za to hańbuje, štož Handrij pytnje. Cyle luboznje Handrij přecelje do wucha šeptnje: Sy jara dobry kadla, přeco na druhich myslíš. Ale pon čin to prošu porjadnje: Judith trjeba swojeho nana, Kathrin swojeho mandželskeho in spe a mój swojeho najlěpšeho a najspušćomnišeho přecela. – Handrij swoju hłowu wróco čehnje, zo by Ronnyjej direktnje do woči hladał. Při tym jeho cyle kruće za ramjeni džerži.

Ronny da swoju hłowu na Handrijowe wutrobno padnyć a pišćec přestanje. Je wšón wolóženy a ničo wjac njepraji. Handrij jeho ľahodnje wróco storči a pušći prajo: Štóz je słaby, nima mocy za zmylki. To pak njeje zasažba. Štóz ma wjele mocow, kaž ty, móže tež raz přez postronki bić. Ale čím lěpje budže po tym zaso swoje mocy zasadžeć. Hdyž je wón dušny kadla, a to ty sy. – Handrij sej dalšu cigaretku zažehli a so dale wróco stupi: Prjedy hač budže jow wšo přepeinlich, sej palenčk popřejemoj. Moja wowka tak a tak měni, zo njedžele do pósta njeslušēja, hewak by wjac hač štyrceci dnjow póstneho časa było, a to tla njeńdže!

— w škiće policije —

Hdyž mužej do kuchnje zastupitaj, je Hanka runje swojej poslednjeje sadže w rozmołwje z rozpjersenej Kathrin dokónčila: Handrij z nim hižo lěta kóždy dzeń na róstach steji, a taj mjez sobu kaž bachtawje bledžitaj, wo wšëm, wěr mi. Mój luby njeby ženje z tajkim, kaž sej ty myslíš, do jednoho domu čahnył. – Kathrin je runja Ronnyjej na čuwy hotowa, stanje, so swojemu slubjenemu napřečo čisnje a wótře zapłaka: Nochcych će křiwdzić! Ronny na to: Ja wěm, Kathrin, ale hłupak sym był, a to je zlé dosć! Při tym jej włosy hladži a ju dołho hubkuje.

Handrij sej dalši trójny palenc popřewa. Hdže da Wjerch čěmnoty tči?, so praša. Tón z Judith w jeje stwě koka a jej lóštne wideja z interneta pokazuje, do toho je so zdwórliwje za klučom za W-lan prašał, Kathrin praji. Derje, Handrij situaciju zjima, „pon je swět zas w porjadku. K strowosći!“ Wšitcy nimo Kathrin sej jedyn za kornar kidnu, a Handrij z bleše dobrego palenca hnydom zaso naliwa. Nětk pak je wonka ropot słyšeć.

Tón je horstka před domom hewrjekacych čornje zakuklenych ludźi z transparentom napařała, kotryž ze swojimi kapsnymi lampkami wobswětluja: „Heute 1 Afrikaner = morgen Teil Afrikas“. Handrij so džiwa, Ronny je zastróžany, Kathrin a Hanka šokowanej. Njejpacy steji Wjerch čěmnoty z Judith za ručku w kuchni a jim poraženy zwuraznić spyta: Je mi žel, zo maće mje dla jenož problemy. Ja na Saru zazwonju, chcu wróćo do Budyšina. Radšo du do jastwa, hač zo by džěčo wohrožene było, dokelž sym tu. – Póčnu će rady měć, měni Handrij a jemu kaza: Dži z tej holčku hnydom zas horje, deleka waju njetrjebamy.

Ronnyjej pak Handrij praji: Snadž móžeš zakuklenym zdžělic, zo smy hrónčko na transparencě čitali a zo móža zaso domoj jěć. Tón pak wotkiwnje: Sprawdu prajene, mam strach. – Hdyž je tak daloko, zo ma samo Ronny strach před Němcami, móže nam jenož hišće sakska policija pomhać, Handrij nimale připódla přispomni a na čisło policije zazwoni. Centrala w Zhorjelcu so přizjewi a so za přičinu telefonata praša. „Hier bedroht ein Rudel Nazis mein sorbisches Haus“, Handrij bjez dalších detailow zdžěli.

Sympatiski hlós policije w Zhorjelcu so něšto sekundow pozdžišo jara wjeseli, Handrijej zdžělic móc, zo je připadnje patroljowy wóz w bliskosći, kiž budže cyle chěť při nich. A woprawdže – swětło awta so

hižo bliži. Z woknom won widža, kak znataj policistaj, starši a młódši, zakuklenych namołwjataj, so swojich maskow wzdać a wupokaz pokazać. Ronny so njesměrnje stróži, hdyž mjez nimi jednoho ze swojich kumplow spózna. Ale wjele wjac widzeć njemóža, wšako policistaj spodziwnych demonstrantow nětk wottud wupokazujetaj, a čornje zwoblěkani mužojo to tež hnydom činja.

Potom při chěžinych durjach zwoni. Starši policist so Handrijeje za poki w dźakuje a hordže wuspěšnje přewjedzenje wěstotnych naprawow zdžěli. Za wšě pady pak byštaj najprjedy hišće njenapadnje w bliskosći wostałoj. Handrij jimaj kofej poskići, štož wonaj rady přiwzataj. Ronnyjeje drje so njezešlachći, taktiku přecela dodnić, kiž policistow najprjedy z njezrozumliwej rěču wotwobara a jich potom w najčisćišej němčinje do kuchnje prosy.

Starši policist so zamołwi: Při našej přenjej rozmołwje je k njedorozumjenju dóšlo. Namaj njeje wo přesłyšowanje šło. Chcychmoj so jenož přeswědčić, zo so knjez A. hač do jutrow městnosćow konfliktow zdaluje. To w policajskej rěči „Gefährderansprache“ rěka. Handrij so zabłyšći: Nječińće sej starosćow, tón změje jow džěla dosć, wšako tuchwilu twarimy. Ja jeho nuznje trjebam, dokelž dyrbi so Ronny potom wo mojeho křižerskeho konja sobu starać.

Ach, wy sće křižer?, so młody policist praša. Handrij: Haj, hižo štyrnaće lět. „Ach, und Sie“, na Ronnyja so wobroćejo, „sind wohl auch Sorbe?“ Ronny najprjedy swój třeci trójny palenc srěbnje a potom chroble wotmołwi: „Wenn's jetzt der Sache dient, meinetwegen ja.“ Wšitcy so ze směchom pukaja, wosebje Kathrin, a Handrij znowa naliwa. Bleša je wša. Nětko kroćele słyša – a splóšiwy hlós Wjercha čěmnoty: „Ich komme mit.“ Judith protestuje: „Nein, du musst hier bleiben! Ist so lustig mit dir.“

Starši policist so smějkota, stanje a Mohamedej ruku poda. „Sie bleiben bitte hier und machen alles, was Herr Handrij sagt. Dann haben wir keine Arbeit mehr mit Ihnen.“ Wjerch čěmnoty so dodžiwać njemóže: „Deutschland manchmal komisch.“ Zaso so wšitcy směja. Wonka klinka. Handrij tróšku chabłajcy ke chěžinym durjam skoči. Tam čaka Nadin. Je Mohamed tu?, so kedźbliwje praša. Jedyn přecel je mje sem přiwjezł, dyrby Mohameda widzeć.

Handrij ju do kuchnje wjedže. Mohamed jej mačku hubčičku da a njewěšće do koła ludži hlada. Prjedy hač so hamtskej wosobje słowa jimatej, je so Handrij šeptajo z Ronnyjom dorěčať a nětk wuslědk wozjewja: W Serbach njeje z wašnjom, zo su maľolětne holcy po poľnocy same po puću. Můžeš swojeho lubuška radlubje jutry tule wopytać, jeli smě tak doľho wostać, ale nětk dyrbiš zas domoj k staršimaj. Hewak tam hnydom zazwonju. – Wona so stróži. – Jenički problem pak we wokomiku je, Handrij pokročuje, zo nimo policije nchtó z móžnych šoferow stróžby njeje.

Žadyn problem, starši policist praji a hižo stawa: Smy tola přećel a pomocnik, byrnjež to ludžo hustodosć tak njewidža. Policajski taksi do Budyšina mlodej damje darmotnje k dispoziciji steji. Mohamed a Nadin nygajo přihłosujeta a Handrij ma kónčne słowo: „Zapłać Bóh, vergelt's Gott, sächsische Polizei.“ Wšitcy so smějkotaja.

— martrowny tydzeń —

Ronny a Mohamed staj so do wubědžowanja w skiwlenju daľoj. Handrij so wjeseli, zo ma někotre swobodne dny džakowano nadžěľanym nadhodžinam. Wjerch ćemnoty pak njeběše přezjedny z tym, zo bu pónđzelu rano w džewječich zbudženy. Po měnjenju Handrija bě to wulkomyslne pozdže, ale Wjerch ćemnoty so hišće wuspany nječuješe. Při snědani so Mohamed za busowym zastanišćom praša. Na to Handrij: Wot jow tak chěť ani do Budyšina ani do Kamjenca njepřindžeš. Nimo toho nimaš docyła chwile za wulět, na tebe čakaja twarske džěľa, potajkim to najľpše, štož móže so sylnemu kadli stać! To Wjerch ćemnoty hinak widži: To najľpše je dundanje po měsće, tam je přeć něšto ľos. – Haj, Handrij měni, ale pola tebe přewjele, dokelž so nastajnosći z ludžimi nasadžuješ, kotřiž so ĥupje zadđerža. Nětk z Mohameda wujědže: „Das Rassenisten!“

Ronny je bohudžak hižo wonka na twarnišću. Handrij blido zrumuje a připóďla praji: Ja sym twarski pomocnik, a hdy bych kóždy dzeń koťk „fašist“, „rasist“, „antiserb“ a tak dale w ruce měľ, njebych ženje hotowy hodwaľ. Ja činju to, štož mam za prawe, a so tomu wobaram, štož mam za wopačne. Druhdy tež po měsće dundam, dokelž tež špos dyrbi być. Wjerch ćemnoty tróšku zrudnje na njeho hlada: Čehodla so mje raz njeprašeš, kak so ja čuju, w Budyšinje a nětk tu na tutym samotnym statoku blisko zanjeseje wjeski?

Handrij: Ja ani socialny džěłaćer ani psychologa njejsym. Wo twojich začučach móžemoj radlubje w přestawce powědać. Tak to tež z Ronnyjom přeco činimoj, hdyž sej na róstach kokajo swačinu popřejemoj. Ale ze mnu směš tež wo kopańcy a wo žonach rěćeć. – Na to so Wjerch čěmnoty smějkota, ničo njeprajo. Tohodla Handrij dale powěda: A hdyž budže twoja luba jow, tak a tak žane problemy wjac njezměješ. Ale zo by wona do mojeho domu zastupić směła, dyrbiš ty něšto za mnje činić! – Naraz ma Wjerch čěmnoty dobru naladu, byrnjež dokładnje njewědźała, hač Handrij handl woprawdže chutnje měni. Ale w jeho wuchomaj to wšo jara derje klinči!

Ronny njebě zahorjeny, jako po jeho měnjenju njelepeho Wjercha čěmnoty na twarnišću wuhlada: Tón mi jenož čas kradnje, hdyž dyrbjú jemu wšo wěćnje rozkładować, a prjedy hač je zapřimnył, budže zaso přeč a po měsće dundać. A nimo toho Ronny njedowidźi, čehodla ma swój drohotny wólny čas jako pomocnik za křižerskeho konja brojić – hač nima Handrij swójbnych dosć za tajki job?

Haj wšak, ale njejsy mi njedawno rano w kupjeli prajił, zo smy jow na statoku kaž swójba?, Handrij znapřećiwi. Tola Ronnyjej tež něšto nutřpadnje: A njejsy ty mi jónu prajił, zo su křižerjo kaž Boža služba? Ja pak do wašeho zrowastanjenja njewěrju. – Handrij šibale na přecela hlada: Ty tla njetrjebaš mje wudebić a wobstarować, ale konja, kiž runja tebi ničo wo zrowastanjenju njewě. To so hodži. – Nětk dyrbi so samo Ronny tróšku smjeć a zwěsćić, zo staj dobry team, dokelž někak wšak přeč swój špos mataj.

— jutrownu nóc —

Procesion sydmjoch so ze samotneho statoka do wsy a dale k cyrkwi hiba. A na čole ćaha Judith kaž njedzelske džěćo. Za njej Handrij w čornym wobleku a Hanka w čornym płašćiku. W druhim rynku Kathrin, kiž bě posledni raz na swojej konfirmaciji cyrkej wot nutřka widźała. Hladajo na džowčičku Judith je wona njedawno přecelce Hance wuznała, zo by so zaso sama tróšku bóle z nabožnymi wěčkami zaběrać chcyła, a jutry su dobra přiležnosć k tomu. Holčka bu na přeće žony Kathrinineho bratra w Rüsselsheimje, hdžež běše Kathrin z Judith lěta dołho bydliła, znajmjeńša wukřćena. Swakowa mjenješe, za ma džěćo prawo na tajki zakład, zo by pozdžišo same rozsudzić móhło, hač chce na tym natwarjeć abo nic.

Ronny, kiž ma kemše za kekliju w najstaršim cirkusu swěta, je njeđiwajcy swojeho swětonahlada hnydom prajił, zo „wězo“ sobu pónđže. Judith je lubowaneho wuja Handrija dla jako přenja zdžěliła, zo tam budže, a kajke da by wupadało, hdyž jeje papa na tajkim towaršnostnym wjeršku sobu był njeby. A to w čornych cholowach, kaž je sej Handrij to wunuzował: Hdyž w džěratych jeansach přińdžeš, budu sej ludžo myslić, zo njesy pola nas druhi knjez domu, ale mój měščanski pacient psychoterapije we wsy.

W poslednim rynku Wjerch čěmnoty sobu stupa. Srjedu je Handrij Mohamedowemu nanej přez whatsapp do Afriki pisał, zo so nětko něšto dnjow wo jeho syna stara. Wjerch čěmnoty bě so najprjedy hlupje počinał, ale Handrijej potom tola čisło swojeho nana dał. Wulki pjatk w třěcej dowěrliwej komunikaciskej wuměnje je Handrij připódlu na to skedžbnił, zo ma jako křescánski jěchar wosebite winowatosće, a to najwažniše je jutrowna nóc, wšako ma poselstwo tuteje nocy zhromadnje z druhimi mužemi po kraju wozjewjeć.

Bohudžak je awtomatiske přeložowanje z němčiny do arabšćiny a nawopak někak fungowało, znajmjeńša nańdže Wjerch čěmnoty hodžinku pozdžišo prikaz nana na smartfonje, zo ma so na wšěch pobožnych ritualach tutoho wulkotneho přěcela nutrnje wobdžělić: Ty do mošeje njechodžiš, tuž poskaj nětk raz na profeta Jězusa, zo njeby zwisk k Bohu cyle zhubił!

Nadin chcyše tak a tak sobu hić, přetož „sowas finde ich voll cool, wenn Leute das Ding durchziehen, von dem sie überzeugt sind.“ Bohužel njemóžeše Handrij holcu z fijałkojtymi włosami přeswědčić, so za čas kemšow nanósnicy a piercingow na hubje wzdać: Ně, knježe Handrijo, to wšo ke mni sluša, bjez toho njebych ja była! – Bohudžak je jeje mobilne domjace zwěrjatko, wulka myš, hižo před měsacom wudychało, hewak by Handrij do jutrowneje nocy hišće małke njezbožo organizować dyrbjał. Jemu dosaha, zo budu so ludžo prašeć, hač tuta jaskrawa holca w spódnjej sukni njechodži.

Wšitcy běchu najlěpšeje nalady. Wot wutory sem jeničce Mohamed na statoku kuchari, po tym zo je Handrij – tež Ronnyjej na zbožo – Wjercha čěmnoty z twarskich džěłow wuswobodził a jemu zakład noweje džěławosće wobstarał: korjeniny a žiwidła z arabskeho wobchoda w sprjewinym měšće. Hač na wulki pjatk je Mohamed jim wšěm tři króc wob džeń něšto kulinarskeho skuzłał. Hižo srjedu po wječeri so jeho Ronny za kuchinskim blidom prašeše: Njechaš dlěje při nas wostać?

To Wjerch čemnoty chcyše, a wušikny Ronny je jemu zeleny štwórtk wulku kwadratisku podłohu za spanje, ze synom napjelnjenu, spaslił. W Judičinym borlešku džě je Wjerch čemnoty kaž prašak skuleny ležał, a městna za druhu wosobu tam scyła njeběše. A džakowano Mohamedej móže Ronny skónčnje zaso wječor karty placac, kaž w swojich najlěpšich Budyskich časach, wšako su tu k tomu nětko tři.

Judith z wusnjenjom hižo problemy nima: Handrij jej běrtlk hodžiny někajku bajku baje. Dokelž pak wona serbsce jenož fragmenty rozumi, dyrbi sej wjele přirymować. To ju zmučnja, tak zo bórze do spara zjědže. Tak dołho Hanka swoje romany šwartuje. Wšo na Cyžec-Meierec statoku ma tuž swój porjad.

— „Chryst je dobył, haleluja!“ —

Handrij jěcha ze swojim staršim bratrom Matom w porje. „Praj nož, Handrijo, kak to nětko dale pónđze z twojej, eh, swójbu, na statoku?“ – „To wě bólbyknjez sam, luby bratřiko! Najpozdzíšo swjatki pónđzela budžemoj widžec.“ – „Ty měniš, pon budže jasne, hač je so twój Ronny nakazał a hač budže tón čorny muslim ze swojej punk-lubku hišće tu?“ – „Pola mje so nichtó nakazać njetrjeba, ja njejsym Bóh tón knjez. Ronny je namaj, kaž je z wašnjom, ,wjele zboža' přiwołał – wjac sej nježadam.“

Mato, inženjer a z lěkarku woženjenu, je Handrija přeco staršimaj napřečo zakitował. Dokelž je jemu kruta wola młódšeho bratra imponowała. Ale zdobom jemu hustodosć sprawnje praješe: „Handrijo, ja twój system njerozumju.“ Nětko pak na Judith hladaše, kotraž wjesele a zahoriće „Chryst je dobył, haleluja“ wótře sobu spěwaše. A někak bě jemu to wotmołwa na wšě wotewrjene prašenja. Pódlu Judith činješe Wjerch čemnoty selfie z křižerjom Handrijom w pozadku – jako dalši nazorny dopokaz nanej přez whatsapp, zo woli hlowy swójby wotpowěduje. Pospyt lubeje Nadin, so sobu na wobraz stłócić, Mohamed złaha wotwobara.

copyright: Piwarc
(Marcel Brauman z Łuha w Hornjej Łužicy w Sakskej) /
wozjewjene we wulkim rózku 2018
kontakt: marcel@piwarc-hamburgski.de